

Referat af Årsmøde i Landbohistorisk Selskab fredag den 23. maj 2014 i Tørning Mølle ved Haderslev.

I alt 16 fremmødte inklusiv en samlet bestyrelse.

1. Formandens beretning.

Når vi ser tilbage på beretningsåret 2013-14, har Landbohistorisk Selskab haft en pæn aktivitet. Vi har alene eller sammen med andre udgivet tre bøger og to numre af tidsskriftet, og vi har stået for et ganske velbesøgt og vellykket seminar. Det viser vel, at vi stadig har en berettigelse, skønt der også stadig er klare udfordringer.

Udgivelser

Årets ene udgivelse er Dorte Kook Lyngholms bog ”Godsejerens ret”, som er udgivet i samarbejde med Dansk Center for Herregårdsforskning. Bogen er en omarbejdet ph.d.-afhandling og omhandler den dobbeltrolle, som danske adelige godsejere spillede i enevældens lokale retsvæsen som både ’offentlig’ juridisk myndighed og privat part i retstvister på landet. Den indeholder en kortlægning af den relevante lovgivning i perioden 1683-1770, og går samtidig tæt på den daglige lokale retspleje på et udvalgt gods med et casestudie fra Clausholm birkeret i 1750’erne. Her inviteres læseren indenfor i tingstuen på Clausholm til forhandlinger om alt fra dagligdags efterlysninger af bortkomne dyr til mere spektakulære retstvister om sædelighedsforbrydelser og tyveri. Forfatteren påviser, at godsforvalteren var den helt centrale aktør på tinge. Hun viser også, at godsejeren havde en vis vilkårlig magt, men at den helt overvejende bestod i magten til at vise nåde – altså til faktisk at dømme folk mildere end loven sagde. Bogen blev præsenteret på Gammel Estrup.

Den anden udgivelse er ”Gården på væggen” af Niels Bendsen, udgivet sammen med Vendsyssel Historiske Museum og Dansk Landbrugsmuseum. Bogen er resultatet af ”Projekt Danske Gårdmalere – Nordjylland”, som blev påbegyndt i 2007. Gårdmalerne, der havde deres storhedstid fra slutningen af 1800-årene til midten af 1900-årene, var langt overvejende amatører. I alt portrætteres 11 gårdmalere, der har virket i området, og mange af deres arbejder gengives i farver og kommenteres.

Også årets tredje udgivelse bringer os til Nordjylland. Det drejer sig om en kildeudgivelse, Aalborghus Lens jordebog 1562, ved Ole Færch. Her er vi tilbage ved de kildeudgivelser, der har været en central del af selskabets virke fra dets begyndelse. Lenet bestod af 10 herreder nord og syd for Limfjorden med i alt ca. 1300 gårde, så det er ganske mange gårde, hvor vi får oplyst afgifter og fæstenavne.

Landbohistorisk Tidsskrift kom i perioden med to numre med en vis, men dog ikke katastrofal forsinkelse. 2013:1 er et temanummer om landbokvinder med bidrag af Helle Juel om husbestyrerinder, af Line Jørgensen om Frilandsmuseets landbokvinder og Merete Bo Thomsen om landbokvinden Elise Jensens Erindringer. 2013:2 er et blandet nummer. Den rummer en artikel af Peder Dam om overdrev, en artikel af Jesper Munk Andersen om grevskabet Knuthenborgs kulturlandskab, en artikel af Jens Wendel Hansen om en politisk fejde mellem Ludvig Holstein-Ledrebog og Frederik Scheel samt en artikel af Thomas Szulewicz om landbokultur i dag med udgangspunkt i Havredal praktiske landboskole. Redaktionen har bestået af Mogens Rostgaard Nissen, Merete Bo Thomsen, Jens Wendel Hansen og Mikael Nobel Jakobsen.

I november var selskabet i samarbejde med Dansk Landbrugsmuseum vært for et todages seminar om dansk landbrug efter 1945. Seminaret var et led i et ønske om at sætte fokus på denne periode,

hvor landbruget har ændret sig så dramatisk. Gennem i alt 12 indlæg blev emnet belyst ud fra meget forskellige vinkler: økonomi, dyreproduktionens udvikling set med naturvidenskabelige øjne, landskabets og landbokulturens forandring for blot at nævne nogle. Der var ca. 40 deltagere, som havde et meget udbytterigt seminar.

Seminaret er tænkt som første led i en større strategi. Vi har diskuteret, om man gennem de landbrugsmuseer, som der dog stadig er en række af, kunne indsamles erindringer fra landmænd, der har været aktive siden 1970. Det er trods alt en generation siden, at det sidst skete, og det ville være meget værdifuldt at få fastholdt også de sidste 30-40-50 år på den måde. Og så har vi ambitioner om at udgive en samlet fremstilling i ét bind. Det pusler jeg selv lidt med.

Et andet felt, vi arbejder på, er digitalisering af den store arv, selskabet har. Vi er begyndt med tidsskriftet, hvor vi har fået digitaliseret alle numre og har fået en bevilling fra støttekredsen til en korrekturlæsning. Når den er gennemført, er det meningen, at alle numre skal lægges ud, så hele bagkataloget bliver digitalt tilgængeligt. Et endnu mere ambitiøst projekt er at få vore tingbøger digitaliseret. Det er en væsentligt større udfordring, fordi det var ønskeligt at få en digital udgivelse formet sådan, at de meget værdifulde registre kan bruges. Her vil skulle søges større midler, men Peder Gammeltoft arbejder på sagen.

Fremtiden

Jeg har nu allerede omtalt et par felter, hvor vi vil arbejde fremover. Her i det kommende år er to bøger planlagt: Merete Bo Thomsens omarbejdede speciale om landbokvinders deltagelse i det offentlige liv og en udgivelse af Klavs Gjordsens samlinger af lensjordebøger fra 1525 ved Ole Færch. Tidsskriftet er planlagt som et dobbeltnummer med indlæg fra seminaret i november 2014 tegner sådan set udmærket på den måde.

Det skal dog ikke skjules, at vi på flere måder ser betydelige udfordringer foran os. Vores forlagsvirksomhed er presset af, at vi modtager ret få manuskripter, og at de fleste af de senere bøger i øvrigt ikke har solgt ret meget. Det gør det i stigende grad vanskeligt at retfærdiggøre forlaget og de ret store faste udgifter. Vi drøftede det på sidste årsmøde, men udfordringen findes stadig.

En anden udfordring er at finde kræfter til bestyrelses- og redaktionsarbejde. Vi har en tidsskriftredaktion af tre karrieremæssigt set yngre forskere, og det er vi meget glade for, men dels har vi tidligere oplevet, at de ikke altid bliver ved så længe, dels mangler vi en seniorforsker som ny chefredaktør. Vi skal ikke vælge nye bestyrelsesmedlemmer her og nu, men også her skal der på et tidspunkt nye kræfter til, hvis vi skal fortsætte.

Umiddelbart set har vi vor største eksistensberettigelse dels i tidsskriftet, dels i vor karakter af fagligt fællesskab. Vi har de senere år haft held med seminarer og har i bestyrelsen drøftet, om vort årsmøde hvert andet år kunne få karakter af et fagligt seminar over 1 eller 2 dage. Mht. tidsskriftet vil vi undersøge, om det giver mening at gå over til ren digital udgivelse, idet vi kan se, at antallet af besøg på hjemmesiden er støt stigende. Det er dog særligt interessant at stoppe papirudgaven, hvis vi i det hele taget indstiller den egentlige forlagsvirksomhed.

Lad mig afslutningsvis sige, at landbohistorien lever og har det godt – i Europa. Netop i disse år er den for første gang ved at blive international og komparativ. I 2013 afholdtes for første gang European Rural History Congress i Bern, og den næste i rækken følger i 2015 i Spanien. Der var

mange deltagere – men ikke fra Danmark. Jeg håber, at vi bliver flere i Spanien. Her ser vi også en opgave i, at de rige resultater, dansk landbrugshistorie kan opvise, udbredes internationalt. Her må der være en opgave for os – måske i at arbejde på en ”Agrarian History of Denmark”. Det er da tankevækkende, at sådanne findes for Norge og Sverige – og vi vil vel ikke mene at deres landbrugshistorie har større international interesse end vores.

Lad mig afslutningsvis omtale en begivenhed, som strengt taget ikke kommer selskabet ved, men måske alligevel er relevant. Sidste år kunne Historisk Samfund for Sønderjylland afslutte 25 års arbejde med at udgive Det sønderjyske landbrugs historie. Jeg er selv forfatter til det sidste bind, så jeg er jo ingen neutral iagttagere. Alligevel vil jeg tillade mig at sige, at det også er en milepæl for dansk landbrugshistorie, at hertugdømmet, der stort er udeladt i selskabets eget firebindsværk, nu er dækket af sit eget.

Kommentarer til Formandens beretning:

Torben Hansgård: Hjemmesidens liste med medlemsoplysninger trænger vist til en opdatering.

Carsten Porskrog Rasmussen (CPR): Egentlig meningen, at hver enkelt selv skal sørge for opdatering med f.eks. ny mailadresse, men Jens Villiam Jensen vil se på sagen og prøve at få rettet fejlene.

Jens Aage Søndergaard: Orienterede om det store digitaliseringsprojekt af Landhusholdnings-selskabets arkiv. Det bliver digitaliseret i en WIKI-version, så alle interesserede kan deltage i en transkribering af kildematerialet. Samtidig vil en række cases fra det righoldige arkiv blive lagt på nettet. Man er på Gl. Estrup i færd med at søge midler til det store projekt samt opbygningen af et landbohistorie-center i det såkaldte Gregersens Hus. Landhusholdningsselskabet har 450-års jubilæum i 2019.

Anders Bøgh spurgte, hvad der sker med brugen af et tidsskrift efter det bliver digitaliseret. Hvor meget bliver det egentlig brugt.

CPR: Måske falder den almene brug lidt, men opgørelse over ”Klik”-tal på LHS hjemmeside viser 5.000 klik på de tre digitaliserede årgange af tidsskriftet.

Niels Kjærgaard: Man skal ikke undervurdere korrekturlæsningens vigtighed ved digitalisering af tekster og tidsskrifter. Ofte ser man alt for mange fejl, f.eks. i Tidsskrift for Landøkonomi.

CPR: Måske skyldes det, at man i de første år med digitalisering brugte for dårlige scanningsprogrammer.

Peder Gammeltoft: Optimistisk på vores vegne, fordi de nye scanningsprogrammer er meget gode plus at der bliver læst meget grundigt korrektur bagefter.

Mogens Nissen: Tidsskriftet har klart fået flere læsere og fået større aktualitet efter at onlineversionen er blevet lanceret, men alligevel er det stadig godt at beholde papirudgaven. Fra anden side ved han, at Erhvervshistorisk Tidsskrift, som er 100% digitaliseret, har fået en meget større læserskare.

Finn Stendal Pedersen: Det er efterhånden umuligt at få oprettet hold i Dansk Landbrugshistorie på universiteterne og derfor udfordrende at fastholde fortællingen om bare de seneste generationers historie. Derfor er mit spørgsmål om det er bedst at få de ældste kilder digitaliseret først (Tingbøgerne) eller om man ikke skulle koncentrere sig om erhvervets nyere udvikling.

CPR forsvarede bestyrelsens beslutning om at tage tingbøgerne først og fortalte yderligere hvordan de nu bliver søgbare på en helt anden brugbar måde, så man kan lave ny forskning i dette store materiale, når det er blevet digitaliseret.

Der blev udtalt mindeord for Bjarne Stoklund og Anna Rasmussen, som begge er gået bort i 2013.

2. Økonomi

Selskabets regnskab blev fremlagt af Gudrun Gormsen.

(GG sæt relevante oversigtstal ind her)

3. Valg af revisorer

Jens Aage Søndergaard og Henrik Vensild genvalgte begge til deres poster.

4. Optagelse af nye medlemmer

Efter oplæsning af begrundelser for de nye medlemmers optagelse besluttedes det at indlemme følgende landbohistorikere i Landbohistorisk Selskab. I parentes er forlagsstillerens navn.

Steen Busck	(Bestyrelsen)
Jens B. Skriver	(Bestyrelsen)
Ingred Henriksen	(Niels Kærgård)
Paul Sharp	(Niels Kærgård)
Kristine Holm Jensen	(Mogens Nissen)
Michael Nobel Jakobsen	(Mogens Nissen)
Jens Wendel-Hansen	(Mogens Nissen)
Merete Bo Thomsen	(Mogens Nissen)
Broder Berg	(Birgit Løgstrup)

5. Eventuelt

Ellen Warring oplyste, at der for tiden sker store kassationer af landbrugsredskaber fra museernes samlinger. Desværre er der ikke altid det fagmæssigt kompetente personale til at tage stilling til disse sager på museerne, og man kan befrygte at væsentlige redskaber eller maskiner bliver kasseret, hvis de er mangelfuldt registrerede. Derfor opfordredes Selskabets bestyrelse til at overveje, om man skulle komme med en erklæring vedr. disse forhold til Kulturstyrelsen om at Gl. Estrup altid skal kontaktes før sådanne kassationer sker på de lokale museer.

Jens Aage Søndergaard svarede, at Landbrugspuljen har afsat 4 måneders løn til at få skabt et overblik over samtlige danske landbrugssamlinger på danske museer. Oplysningerne skal trækkes ud af registreringssystemet ”Regin”, hvorefter genstandenes vigtighed skal vurderes på en skala fra 1-5.

Anders Myrtue mente, at denne proces burde udskydes til at den fælles danske platform ”Museernes Samlinger” er klar til at skabe det samme overblik.

CPR konkluderede, at bestyrelsen vil overveje, hvordan man skal reagere på sagen.

Niels Kærgård orienterede om, at Tidsskrift for Landøkonomi har 200-års jubilæum i år og bl.a. udkommer med en række væsentlige landbohistoriske artikler.

Herefter frokost og vandretur rundt i møllestedets mange bygninger samt det store voldsted.

Kl. 13.30 kørtes en ekskursion under ledelse af Carsten Porskrog Rasmussen rundt til "landet med de store gårde" samt lokaliteter med bulkonstruktioner mellem Haderslev og Kolding. Der var stop i Ørby, Hejls, Vonsild og Dalby.